

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 657/2020-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti RMS Košice s. r. o., Vstupný areál U. S. Steel, Košice, IČO 31 650 015, zastúpenej Allen & Overy Bratislava, s. r. o., Eurovea Central 1, Pribinova 4, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Peter Šťastný, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 5 Co 53/2020 z 24. marca 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti RMS Košice s. r. o. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. júla 2020 doručená ústavná sťažnosť obchodnej spoločnosti RMS Košice s. r. o.,

Vstupný areál U. S. Steel, Košice, IČO 31 650 015 (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 53/2020 z 24. marca 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako zamestnávateľ ukončil pracovný pomer výpoveďou s [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), ktorý bol zamestnaný ako [REDAKOVANÉ] sťažovateľa, pre špecifikované pochybenia, ktoré považoval za závažné porušenia pracovnej disciplíny. Žalobca sa žalobou podanou Okresnému súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) domáhal určenia neplatnosti výpovede, trvania pracovného pomeru a náhrady mzdy. Okresný súd rozsudkom z 25. marca 2014 žalobu zamietol. Krajský súd na základe odvolania žalobcu rozsudkom z 21. októbra 2015 rozsudok potvrdil. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) dovolanie žalobcu uznesením z 27. apríla 2017 odmietol ako procesne neprípustné. Proti rozsudku krajského súdu a proti uzneseniu najvyššieho súdu podal žalobca ústavnú sťažnosť, ktorej ústavný súd nálezom sp. zn. I. ÚS 397/2017 z 12. decembra 2017 vyhovel. Podľa ústavného súdu rozsudok krajského súdu nebol riadne odôvodnený, čo viedlo k porušeniu základných práv žalobcu. Ústavný súd tiež dospel k záveru, že nedostatky odôvodnenia mali založiť prípustnosť dovolania podľa vtedy účinného § 237 ods. 1 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku. Z týchto dôvodov zrušil rozsudok krajského súdu a uznesenie najvyššieho súdu.

3. Po vrátení veci rozhodol krajský súd uznesením z 26. februára 2018, ktorým vrátil vec okresnému súdu. Nešlo o zrušenie rozhodnutia a vrátenie veci súdu prvej inštancie na rozhodnutie, ale krajský súd vo svojom uznesení uviedol, že «*„súd prvej inštancie vykoná dokazovanie v lehote 90 dní a potom predloží spis opäť odvolaciemu súdu na vykonanie odvolacieho konania.“*». Okresný súd vypočul strany a svedkov a spis predložil odvolaciemu súdu. Krajský súd rozsudkom z 28. júna 2018 rozsudok okresného

súdu z 25. marca 2014 zmenil a určil, že výpoveď daná žalobcovi je neplatná. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol a nárok na náhradu mzdy vylúčil na samostatné konanie.

4. Proti rozsudku krajského súdu z 28. júna 2018 podal sťažovateľ dovolanie. Najvyšší súd uznesením z 29. januára 2020 zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Najvyšší súd konštatoval, že krajský súd sa dopustil vady podľa § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), keď svojvoľne porušil ustanovenia o dokazovaní pred odvolacím súdom podľa § 384 CSP. Pokiaľ krajský súd po zrušení veci sám nedoplnil dokazovanie, ktoré mu ústavný súd nariadil, a vec vrátil okresnému súdu na doplnenie dokazovania, porušil tým právo na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP, keď poznatky dôležité pre rozhodnutie vo veci nezískal sám, ale prostredníctvom okresného súdu. Najvyšší súd považoval za dôležité, že doplnenie dokazovania nariadeného ústavným súdom sa správne malo uskutočniť v senáte odvolacieho súdu, a nie samosudcom na súde prvej inštancie. Napriek tomu nešlo o vadu podľa § 420 písm. e) CSP, hoci doplnenie dokazovania prebehlo pred nesprávne obsadeným súdom, tento vo veci ale nerozhodoval. Tento postup naplnil vadu podľa § 420 písm. f) CSP. O vadu podľa § 420 písm. e) CSP *«by išlo vtedy, ak by napriek príkazu Ústavného súdu na doplnenie dokazovania odvolacím súdom, KS Košice vec vrátil na rozhodnutie súdu prvej inštancie, keďže tento súd by nebol správne obsadený na rozhodnutie vo veci...»*

Najvyšší súd vo svojom uznesení explicitne vyslovil záväzný príkaz určený pre KS Košice: „V ďalšom konaní odvolací súd sám doplní dokazovanie v zmysle odôvodnenia Nálezu Ústavného súdu SR z 12. decembra 2017, sp. zn. I. ÚS 397/2017 a vo veci opätovne rozhodne.“»

5. Po vrátení veci krajský súd nedoplnil dokazovanie a ani sa nevysporiadal s otázkami dôležitými pre rozhodnutie vo veci. Rozhodol napadnutým uznesením, ktorým zrušil rozsudok okresného súdu z 25. marca 2014 a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Krajský súd ani riadne nevysvetlil, čo ho k takémuto postupu viedlo, svoj postup vysvetlil v jedinom odseku na s. 6 napadnutého uznesenia, kde uviedol:

«„*Odvolačí súd postupom podľa § 389 ods. 1 písm. b), c) CSP, zák. č. 160/2015 Z. z. (bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 385 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a vzhľadom na záver dovolacieho súdu o nepreskúmateľnosti rozsudku odvolacieho súdu (ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvej inštancie) je nepreskúmateľný aj rozsudok súdu prvej inštancie a s poukazom na § 391 ods. 3 CSP odvolací súd zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vrátil mu vec na ďalšie konania a nové rozhodnutie (keď zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu obsahuje 30 strán, 64 bodov odôvodnenia).*“»

6. Krajský súd prikázal okresnému súdu, aby vypočul svedkov a zameral sa na ďalšie vytykané nedostatky svojho rozhodnutia. Ide o vady a nedostatky, ktoré v súlade s príkazom najvyššieho súdu mal vyriešiť sám vykonaním dokazovania a novým meritórnym rozhodnutím. Krajský súd podľa sťažovateľa týmto v podstate zopakoval postup, ktorý najvyšší súd označil za nezákonný, keď opäť porušil ustanovenia o dokazovaní na odvolacom súde, čím protiústavne zasiahol do označených práv sťažovateľa.

7. Podľa sťažovateľa krajský súd porušil základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie tým, že

- nerešpektoval záväzné právne názory v náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 397/2017 a uznesení najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 34/2019, podľa ktorých mal zopakovať a doplniť dokazovanie a meritórne rozhodnúť;

- porušil § 384 CSP, keďže nevykonával dokazovanie v odvolacom konaní;

- porušil § 389 ods. 1 písm. b) a c) CSP, pretože neboli splnené podmienky na ich aplikáciu, keďže vady v konaní na okresnom súde bolo možné napraviť v odvolacom konaní. Krajský súd zároveň v rozpore s ustanoveniami Civilného sporového poriadku neuprednostnil potvrdenie alebo zmenu rozsudku súdu prvej inštancie pred jeho zrušením;

- porušil zásadu priamosti, bezprostrednosti a verejnosti.

8. Krajský súd zasiahol tiež do základného práva sťažovateľa nebyť odňatý zákonnému sudcovi, keďže okresný súd – ktorému bola vec vrátená – nie je funkčne príslušným súdom, a teda došlo k vade nesprávne obsadeného súdu. V zmysle záväzných

právných názorov ústavného súdu a najvyššieho súdu malo dokazovanie vo veci prebehnúť na odvolacom súde, pričom tento záver podporuje aj § 384 CSP, ktorý mal byť aplikovaný.

9. Krajský súd porušil aj právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote. Napadnuté konanie celkovo trvá už viac ako 11 rokov. Okresnému súdu trvalo takmer päť rokov, kým prvýkrát meritórne rozhodol. Konanie bolo poznačené viacerými procesnými chybami, ktorých sa dopustil krajský súd. V prvom rade krajský súd zaťažil konanie vadou zmätočnosti tým, že riadne neodôvodnil svoje rozhodnutie, ktoré ústavný súd zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd zaťažil konanie vadou podľa § 420 písm. f) CSP, keď vec vrátil okresnému súdu na doplnenie, resp. zopakovanie dokazovania, na základe čoho najvyšší súd zrušil jeho druhé rozhodnutie – zmeňujúci rozsudok a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd napokon zaťažil konanie napadnutým uznesením, v dôsledku ktorého opäť vznikajú prietahy v konaní.

10. Sťažovateľ poukazuje na to, že *„CSP predpokladá (a v určitých prípadoch dokonca vyžaduje vykonanie vlastného dokazovania (buď jeho zopakovaním alebo doplnením) odvolacím súdom, pretože v takom dokazovaní sa prejavuje tzv. apelačný systém (zásada), ktorý v odvolacom konaní dáva prednosť zmene rozhodnutia súdu prvej inštancie pred jeho zrušením...“*. Je v súlade s ustanoveniami Civilného sporového poriadku, ak sa určitými spornými otázkami vo veci prvýkrát zaoberá až odvolací súd. Tento záver judikoval aj Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo svojich rozhodnutiach (Le Compte, Van Leuven a De Meyere v. Belgicko, Adolf v. Rakúsko a Feldbrugge v. Holandsko). Ak odvolací súd vykonáva dokazovanie, ktoré už bolo vykonané súdom prvej inštancie, musí ho vykonať v súlade s princípom ústnosti, priamosti a bezprostrednosti vždy sám. Odvolací súd ako súd skutkový má preskúmať právne, ale aj skutkové otázky dôležité pre rozhodnutie a ak nedošlo k vade, ktorú nie je možné napraviť v odvolacom konaní, má povinnosť meritórne rozhodnúť – potvrdiť alebo zmeniť rozsudok súdu prvej inštancie.

11. Sťažovateľ následne poukazuje na záväzný právny názor najvyššieho súdu v uznesení o zrušení rozsudku krajského súdu v odsekoch 34 a 41, z ktorého vyplýva,

že odvolací súd mal sám doplniť dokazovanie a vo veci opätovne rozhodnúť. Obdobne z odôvodnenia nálezu ústavného súdu z 12. decembra 2017 vyplýva záver, že krajský súd mal zopakovať a doplniť dokazovanie „*prinajmenšom ohľadom týchto tém:*

(i) *Vymedzenie a rozlíšenie činností vykonávaných s odkazom na postavenie pána [REDAKOVANÉ] ako zamestnanca a ako [REDAKOVANÉ], pričom je potrebné dôsledne diferencovať medzi týmito statusmi (funkciami)...*

(ii) *Posúdenie subjektívnej lehoty na ukončenie pracovného pomeru výpoveďou...*

(iii) *Uspokojivé vyriešenie, či podľa skutočného obsahu výpovede sťažovateľ (ako zamestnávateľ) považoval každé vo výpovedi vytýkané konanie za závažné porušenie pracovnej disciplíny jednotlivo alebo spolu v súhrne...“.*

12. Krajský súd svojvoľne nerešpektoval záväzné právne názory najvyššieho súdu a ústavného súdu. Konal zjavne mimo rozsahu a spôsobu, ktorý ustanovuje zákon (§ 193 a § 455 CSP), teda konal svojvoľne. Viazanosť právnym názorom znamená, že súd nižšej inštancie nemá voľnú úvahu pri hodnotení toho, aký procesný postup zvolí, ak ho súd vyššej inštancie zaviazal určitým procesným postupom. Najvyšší súd už judikoval, že pri zrušujúcom rozhodnutí inštančne vyššieho súdu nie je súdu nižšej inštancie daný priestor na právny dialóg či úvahy o správnosti, fundovanosti alebo úplnosti záväzného právneho názoru súdu vyššej inštancie (2 Cdo 155/2011) a nerešpektovanie tohto právneho názoru je závažným pochybením súdu nižšej inštancie zakladajúcim porušenie práva na spravodlivý proces (5 Obo 2/2014).

13. Krajský súd vrátil vec okresnému súdu, „*ktorý by mal teraz ako funkčne nepríslušný súd priamo a bezprostredne získavať poznatky z dôkazov, ktoré by však po správnosti mal priamo a bezprostredne získavať a oboznamovať sa s nimi odvolací súd.*“.

14. Podľa sťažovateľa neexistovali dôvody podľa § 389 ods. 1 písm. b) a c) CSP, na základe ktorých krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu. Civilný sporový poriadok ako nový procesný kódex zachováva princíp limitovaných možností zrušenia rozhodnutia prvej inštancie, obdobne podľa «*dôvodovej správy k § 389 CSP má byť zrušujúce rozhodnutie odvolacieho súdu „reštriktívnou výnimkou, ktorá prichádza do úvahy iba*

v taxatívne stanovených prípadoch“...». Kľúčovým dôvodom na obmedzenie možností zrušenia rozhodnutia je rýchlosť konania a zamedzenie zbytočným priesťahom. Odvolací súd rozhodnutie okresného súdu potvrdí, ak ho nemožno potvrdiť prioritne, toto rozhodnutie zmení. Zrušenie rozhodnutia je len výnimočným rozhodnutím, ak rozhodnutie nemožno zmeniť.

15. Krajský súd svoj postup riadne neodôvodnil. Jednoznačne neurčil, ktorý konkrétny dôvod na zrušenie rozhodnutia bol daný, a neodôvodnil, akým spôsobom došlo k naplneniu niektorého z dôvodov zrušenia rozhodnutia. Zrušiť rozhodnutie z dôvodov podľa § 389 ods. 1 písm. b) a c) CSP možno, len ak túto vadu nemožno napraviť v konaní pred odvolacím súdom. Ústavný súd v náleze uviedol, že právne závery krajského súdu v spojení s okresným súdom nepovažoval za riadne odôvodnené. Je teda zrejmé, že aj na úrovni súdu prvej inštancie existovala vada konania. Ústavný súd však v náleze *„nepovažoval vadu konania na úrovni súdu prvej inštancie za tak intenzívnu, že by ju nebolo možné napraviť v odvolacom konaní...“*

Ústavný súd teda potvrdil, že neexistovali podmienky na zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie, ale naopak KS Košice mal sám rozhodnúť vo veci.“

16. Najvyšší súd vo svojom uznesení zaviazal krajský súd aplikovať § 384 CSP, teda zopakovať a doplniť dokazovanie: *„Najvyšší súd teda zhodne s názorom Ústavného súdu nepovažoval vadu rozhodnutia súdu prvej inštancie za tak intenzívnu, že by ju nebolo možné napraviť v odvolacom konaní.“* Podmienky na zrušenie rozsudku okresného súdu v tomto prípade zjavne neexistovali.

17. Napadnuté uznesenie krajského súdu nie je riadne a zrozumiteľne odôvodnené a je arbitrárne. Krajský súd napadnuté uznesenie odôvodnil v jedinom odseku tvorenom jednou vetou. Podľa krajského súdu vzhľadom na záver dovolacieho súdu o nepreskúmateľnosti rozsudku krajského súdu je nepreskúmateľný aj rozsudok okresného súdu. V predmetnej veci ale nebolo sporné, že vada nepreskúmateľnosti je prítomná aj v rozsudku okresného súdu, krajský súd však nijako neodôvodnil, prečo túto vadu nebolo možné napraviť v odvolacom konaní, osobitne aj v kontexte s právnymi názormi

najvyššieho súdu a ústavného súdu. Krajský súd nevysvetlil, prečo nesplnil záväzný príkaz týchto súdov a prečo zrušil rozsudok okresného súdu namiesto jeho potvrdenia alebo zmeny.

18. Predpokladom toho, aby vo veci rozhodoval zákonný sudca je to, aby konanie prebiehalo na zákonomom súde, t. j. na vecne a miestne príslušnom súde. Súčasťou práva na zákonom zriadený súd je aj právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi. Sťažovateľ poukazuje v tomto kontexte na judikatúru ESLP a ústavného súdu (II. ÚS 577/2015, I. ÚS 448/2016, I. ÚS 249/2017). Zákonným sudcom je sudca vecne, mieste a funkčne príslušného súdu, ktorému bola vec pridelená podľa pravidiel ustanovených zákonom (náhodný výber) a v súlade s rozvrhom práce tohto súdu.

19. V prerokúvanej veci porušenie práva na zákonného sudcu nastalo tým, že vo veci vykonáva dokazovanie samosudca okresného súdu, pritom toto dokazovanie mal realizovať trojčlenný senát odvolacieho súdu. Vydaním napadnutého uznesenia sa krajský súd „*dopustil odňatia veci zákonnému sudcovi, pred ktorým sa malo uskutočniť konanie (vrátane dokazovania a vyriešenia podstatných právnych otázok)*“. Najvyšší súd vo svojom prvom uznesení naznačil, že ak by došlo k zrušeniu a vráteniu veci okresnému súdu – ako je to teraz, došlo by k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. e) CSP pre nesprávne obsadenie súdu. Krajský súd spôsobil, že „*v dôsledku zrušenia a vrátenia veci na rozhodnutie súdu prvej inštancie sa konanie dostalo do fázy, kedy o ňom má (na základe Napadnutého rozhodnutia) rozhodnúť samosudca súdu prvej inštancie a nie senát odvolacieho súdu. Samosudca súdu prvej inštancie však v tomto prípade nie je zákonným sudcom*“.

20. Napadnuté konanie trpí aj zbytočnými priet'ahmi a vo veci nebolo rozhodnuté v primeranej lehote. Napadnuté konanie celkovo trvá viac ako 11 rokov. Žalobca podal žalobu 11. júla 2009 a okresný súd meritórne rozhodol 25. marca 2014, teda po takmer piatich rokoch. Následne vo veci rozhodoval krajský súd a najvyšší súd. Ústavný súd nálezom z 12. decembra 2017 zrušil uznesenie najvyššieho súdu, ako aj rozsudok krajského súdu pre nedostatok riadneho odôvodnenia. Pochybením krajského súdu a najvyššieho súdu

sa napadnuté konanie zbytočne predĺžilo o tri roky. Ďalším procesným postupom krajského súdu bola vec vrátená okresnému súdu na doplnenie dokazovania. Následne krajský súd rozhodol rozsudkom, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu. Tento rozsudok zrušil najvyšší súd na základe dovolania sťažovateľa. Týmto druhým pochybením krajského súdu sa napadnuté konanie predĺžilo o ďalší jeden rok. Napriek záväzným právnym názorom ústavného súdu a najvyššieho súdu krajský súd napadnutým uznesením zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd týmto postupom „*spôsobil ďalšie zbytočné prieťahy v konaní, pretože ak sa konanie opätovne vráti pred súd prvej inštancie, je zjavné, že konečné rozhodnutie vo veci bude dosiahnuté neskôr, ako keby KS Košice vo veci rozhodol sám.*

... jediné, čo KS Košice stihol urobiť za posledných 5 rokov, odkedy sa mu na stôl po prvýkrát dostalo konanie, bolo svojvoľne sa zakaždým zbaviť povinností zopakovať a doplniť dokazovanie tým, že konanie vrátil súdu prvej inštancie.“. Závažné porušenie práv sťažovateľa „je dôsledkom opakovanej snahy KS Košice svojvoľne sa zbaviť veci.“.

21. Predmetná vec nie je skutkovo alebo právne zložitá. Je zrejmé, že príčinou zbytočných prieťahov nie je nekonanie jednotlivých súdov, ale nezákonný procesný postup. Otázka zložitosti veci je pre posúdenie dĺžky konania irelevantná. Sťažovateľ si nie je vedomý, že by svojím konaním prispel k zbytočným prieťahom, keďže jeho cieľom bolo dospieť k čo najrýchlejšiemu a najspravodlivejšiemu rozhodnutiu vo veci. Zbytočné prieťahy zakladajú svojvoľný postup a pasivita krajského súdu v napadnutom konaní. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že aj nesprávna činnosť štátneho orgánu môže viesť k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (I. ÚS 89/99).

22. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie práv zaručených čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a 2 ústavy, čl. 36 ods. 1, čl. 38 ods. 1 a 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu z 24. marca 2020, napadnuté uznesenie krajského súdu zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, zároveň prikáže krajskému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov a sťažovateľovi prizná náhradu trov konania.

II.

Právomoc ústavného súdu, relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

23. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

24. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

25. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

26. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

27. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

28. Ústavný súd opakovane judikuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

III.1 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny napadnutým uznesením krajského súdu z 24. marca 2020

K preskúmaniu kasačného rozhodnutia ústavným súdom

29. Ústavný súd v prvom rade poukazuje na to, že sťažovateľ sa v tejto časti ústavnej sťažnosti usiluje o kasáciu kasačného rozhodnutia. Ústavný súd už vyslovil (sp. zn. I. ÚS 246/2012 zo 6. júna 2012) názor na odmietnutie sťažnosti proti kasačnému rozhodnutiu, podľa ktorého sťažnosť bola podaná predčasne, keďže „sťažovateľka bude mať možnosť v ďalšom štádiu konania pred okresným súdom uplatniť ochranu označeného práva aj svoju argumentáciu týkajúcu sa skutkovej a právnej stránky predmetnej veci, z čoho vyplýva, že má ešte k dispozícii iný prostriedok ochrany tohto práva, ktorého porušenie namieta vo svojej sťažnosti. V danej veci sa súdne konanie nachádza v štádiu konania na okresnom súde, ktorý bude vo veci opätovne konať v súlade s názorom dovolacieho súdu.“. Podobne ústavný súd odôvodnil odmietnutie ústavných sťažností aj v ďalších svojich rozhodnutiach v obdobných veciach (pozri m. m. I. ÚS 167/2012, III. ÚS 38/2013, I. ÚS 214/2014, II. ÚS 339/2019). Tento právny názor však neplatí absolútne. Ústavný súd už zrušujúce rozhodnutia preskúmaval (pozri II. ÚS 398/08, II. ÚS 439/2015, II. ÚS 152/2016 – bod 3) a robí tak aj najvyšší súd (pozri 2 Cdo 1/2013; porovnaj tiež diskusiu v publikácii *Súkromné právo č. 10-11/2015* v článkoch JAKUBÁČ, R. *Kasačné rozhodnutie dovolacieho súdu a ústavná sťažnosť*. a ŠTIAVNICKÝ, J. *Kasačné rozhodnutie dovolacieho súdu a ústavná sťažnosť – prečo nie?*, ako aj podobnú diskusiu o preskúmaní kasačných rozhodnutí v náleze Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 29/2011 v časti VI a v odlišných stanoviskách). K tomu je však potrebné uviesť, že k zrušeniu zrušujúceho rozhodnutia dochádza iba v tom prípade, keď dôvody na tento

krok sú natoľko závažné, že sa blížia zmätočným záťažiam konania, a tak znehodnocujú ďalšie konanie, alebo ak by išlo o veľmi pevnú hmotnoprávnu pozíciu preskúmaného kasačného rozhodnutia.

30. Pre záver o tom, či ústavný súd preskúma zrušujúce (kasačné) rozhodnutie príslušného súdu, bude významné aj skúmať dopad tohto kasačného rozhodnutia na ďalší priebeh predmetného konania. Miera tohto dopadu je predovšetkým daná právnym názorom, ktorý nadriadený súd v kasačnom rozhodnutí vysloví a ktorým je súd nižšieho stupňa viazaný. Nepochybne výraznejší dopad na konanie bude mať kasačné rozhodnutie, ktoré posudzovalo hmotnoprávne ustanovenia a v ktorom kasačný súd vyslovil právny názor, ktorý sa dotýka veci samej. Významným kritériom bude aj hľadisko právnej istoty účastníkov konania (strán sporu).

31. Ústavný súd tiež poukazuje na svoju judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že základné právo na súdnu ochranu, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie „je výsledkové“, to znamená, musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

32. Ústavný súd vo svojej judikatúre taktiež opakovane vyslovuje, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je len také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľ'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktorého nápravu nemožno dosiahnuť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v príslušných procesných kódexoch (m. m. I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06).

33. Ak ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti pripustil výnimky z tejto zásady, išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o ústavnej sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila

iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však je, že v konkrétnom prípade musí ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, ako aj to, že námietka ich porušenia sa musí vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla by už byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09).

34. V prerokúvanej veci ústavná sťažnosť smeruje proti napadnutému uzneseniu krajského súdu z 24. marca 2020. Krajský súd napadnutým uznesením rozhodol ako odvolací súd – zrušil rozsudok okresného súdu z 25. marca 2014, vrátil mu vec na ďalšie konanie a uložil mu doplniť špecifikovaným spôsobom dokazovanie a vo veci opätovne rozhodnúť. Sťažovateľ namieta, že neboli splnené podmienky na zrušenie rozsudku okresného súdu, krajský súd mal sám doplniť, resp. opakovať dokazovanie a sám vo veci rozhodnúť. K takému postupu ho podľa sťažovateľa zaviazal ústavný súd v náleze z 12. decembra 2017 a najvyšší súd v uznesení z 29. januára 2020.

35. Vo veci ide teda o posúdenie ústavnej akceptovateľnosti zvoleného procesného postupu, ktorý vyplýva z napadnutého uznesenia. Vecné posúdenie napadnutého uznesenia z hľadiska jeho ústavnej akceptovateľnosti predstavuje posúdenie konkrétneho procesného postupu bez toho, aby ústavný súd skúmal ústavnú akceptovateľnosť právnych záverov konajúcich súdov týkajúcich sa veci samej. Vecné prejednanie námietok sťažovateľa je spôsobilé posilniť právnu istotu strán sporu – žalobcu, ako aj sťažovateľa, keďže s definitívnou platnosťou vyrieši otázku ústavnej akceptovateľnosti procesného postupu, ktorý je vyjadrený v napadnutom uznesení krajského súdu. Nemenej dôležité je, že v predmetnej veci ide o interpretáciu nálezu ústavného súdu z 12. decembra 2017, kde ústavný súd sám – hoci iným senátom – je najviac povolaný poskytnúť záväzné stanovisko k právnym dôsledkom, ktoré vyplývajú z jeho nálezu. Z týchto dôvodov ústavný súd

považoval za potrebné preskúmať námietky sťažovateľa a tak vecne preskúmať aj ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia ako kasačného rozhodnutia.

K námietkam sťažovateľa

36. Ústavný súd v náleze z 12. decembra 2017 formuloval svoj právny názor predovšetkým v bodoch 37, 38 a 39, v ktorých konkretizoval nedostatky odôvodnenia potvrdzujúceho rozsudku krajského súdu z 21. októbra 2015. Ústavný súd v náleze skúmal aj odôvodnenie rozsudku okresného súdu z 25. marca 2014, na ktoré potvrdzujúci rozsudok krajského súdu odkazoval. Z uvedených bodov nálezu je zjavné, že nedostatky odôvodnenia sa týkajú predovšetkým rozsudku okresného súdu z 25. marca 2014, a tým aj rozsudku krajského súdu z 21. októbra 2015, ktorý na tieto právne závery okresného súdu odkazoval. Ústavný súd napokon v bode 44 nálezu uviedol, že napadnuté rozhodnutia najvyššieho súdu a krajského súdu zrušil „a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie, v ktorom bude tento viazaný právnym názorom ústavného súdu...“.

37. Po vrátení veci ústavným súdom krajský súd – ako to uvádza aj sťažovateľ – uznesením z 26. februára 2018 vrátil vec okresnému súdu na doplnenie dokazovania. Následne rozhodol rozsudkom z 28. júna 2018, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu z 25. marca 2014. Najvyšší súd ako dovolací súd uznesením z 29. januára 2020 zrušil rozsudok krajského súdu z 28. júna 2018. V tomto uznesení formuloval záväzný právny názor, ktorý krajský súd podľa sťažovateľa nerešpektoval.

38. Najvyšší súd v bode 34 uznesenia z 29. januára 2020 dospel k záveru, že v konaní krajského súdu došlo k vade podľa § 420 písm. f) CSP, ktorá spočívala „vo svojvoľnom porušení ustanovenia upravujúceho dokazovanie pred odvolacím súdom (§ 384 CSP). Pokiaľ odvolací súd po zrušení veci (ústavným súdom) sám nedoplnil dokazovanie, ktoré mu ústavný súd nariadil a vec vrátil súdu prvej inštancie na doplnenie dokazovania, porušil právo žalobcu na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, keď poznatky dôležité pre rozhodnutie vo veci takto nezískal sám, ale (v rozpore s ustanovením § 384 CSP) prostredníctvom súdu prvej inštancie.“.

39. Analýzou odôvodnenia uznesenia z 29. januára 2020 ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd dospel k právnomu záveru o porušení práva žalobcu na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP na tom základe, že krajský súd – ktorý zmenil rozsudok okresného súdu – sám nedoplnil alebo nezopakoval v potrebnom rozsahu dokazovanie a nezískal tak sám poznatky dôležité pre rozhodnutie vo veci – konkrétne pre zmenu rozsudku súdu prvej inštancie.

40. Pokiaľ ide o interpretáciu nálezu ústavného súdu z 12. decembra 2017 najvyšším súdom v tom zmysle, že najvyšší súd vytkol krajskému súdu, že „*sám nedoplnil dokazovanie, ktoré mu ústavný súd nariadil*“, ústavný súd konštatuje, že uvedenú formuláciu je potrebné chápať tak, že ak krajský súd rozhodol o zmene rozsudku okresného súdu a pritom sám nedoplnil dokazovanie v tých smeroch, ako to uviedol ústavný súd v náleze, tak pochybil. Nález ústavného súdu z 12. decembra 2017 totiž neobsahuje priamy príkaz krajskému súdu, aby sám doplnil alebo opakoval dokazovanie. Výrok 3 nálezu z 12. decembra 2017 a korešpondujúce odôvodnenie obsahujú pokyn „*vracia vec krajskému súdu na ďalšie konanie*“. V súvislosti s interpretáciou právneho názoru ústavného súdu v náleze z 12. decembra 2017 je potrebné zohľadniť, že ústavný súd sa primárne vyjadruje k otázkam ústavnosti, a nie k otázkam zákonnosti. Zákonnosť postupu alebo rozhodnutia všeobecného súdu posudzuje ústavný súd len z toho hľadiska, či nemá dopad aj na ústavnosť jeho postupu alebo rozhodnutia. Ústavný súd v náleze z 12. decembra 2017 predovšetkým v bodoch 37, 38 a 39 podrobne vysvetlil, z akých hľadísk rozsudok okresného súdu a rozsudok krajského súdu neboli riadne odôvodnené s dôsledkom, že absencia riadneho odôvodnenia viedla k záveru o porušení práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu z 21. októbra 2015 (a uznesením najvyššieho súdu z 27. apríla 2017, pozn.). Na tomto podklade ústavný súd zrušil rozhodnutia najvyššieho súdu a krajského súdu a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie.

41. Ústavný súd v náleze z 12. decembra 2017 ďalšiu špecifikáciu týkajúcu sa „*ďalšieho konania krajského súdu*“ nevymedzil, teda ani krajskému súdu neprikázal, aby sám doplnil dokazovanie. Priamym príkazom, aby krajský súd sám doplnil dokazovanie, by

ústavný súd nepriamo formuloval záver o splnení podmienok pre aplikáciu § 384 CSP, čo sa však v predmetnej veci nestalo. Ústavný súd sa v náleze z 12. decembra 2017 nijako nevyjadril k otázkam zákonnosti odvolacieho konania. Otázka zákonnosti odvolacieho konania pritom v tomto kontexte predovšetkým zahŕňa hodnotenie odvolacieho súdu, či sú splnené zákonné podmienky na zrušenie, zmenu alebo potvrdenie preskúmaného rozhodnutia súdu prvej inštancie, a tiež, či sú splnené podmienky na vykonanie dokazovania v odvolacom konaní podľa § 384 CSP. Toto hodnotenie zahŕňa aj posúdenie rozsahu a povahy skutkových okolností, ktoré je v konaní potrebné objasniť z toho hľadiska, či ich možno objasniť v odvolacom konaní alebo v konaní súdu prvej inštancie. Ústavný súd takéto hodnotenie v náleze z 12. decembra 2017 nevykonával, keďže by postupoval ako súd skutkový, čo ústavný súd v tomto type konania nie je. Pokiaľ ide teda o pokyn ústavného súdu – je zjavné, že vrátenie veci „na ďalšie konanie“ v sebe subsumuje všetky možnosti, ktoré zákon (Civilný sporový poriadok) odvolaciemu súdu poskytuje pri rozhodovaní o odvolaní strany sporu. Ústavný súd v náleze z 12. decembra 2017 vymedzil okruh sporných skutočností, pri ktorých rozsudok okresného súdu a rozsudok krajského súdu neposkytli riadne odôvodnenú odpoveď. Tieto skutočnosti bolo potrebné v ďalšom konaní objasniť a riadne odôvodniť akékoľvek právne závery s týmito skutkovými okolnosťami spojené, pričom ústavný súd nijako nešpecifikoval, či krajský súd má sám v týchto smeroch doplniť dokazovanie alebo má zrušiť rozsudok okresného súdu a vrátiť mu vec na ďalšie konanie a rozhodnutie.

42. Vychádzajúc z uvedeného, právny záver krajského súdu v napadnutom uznesení, na základe ktorého zrušil rozsudok okresného súdu z 25. marca 2014 a vrátil mu vec na ďalšie konanie, nemožno považovať za postup, ktorý je v rozpore s právnym názorom ústavného súdu v náleze z 12. decembra 2017. Ústavný súd zároveň konštatuje, že právny záver krajského súdu nie je zjavne arbitrárny, týka sa zákonnosti vykonania odvolacieho konania, pričom ústavný súd v okolnostiach veci neidentifikoval ústavne relevantný zásah do označených práv sťažovateľa. Krajský súd svoj právny záver stručným spôsobom odôvodnil. Toto odôvodnenie svojím rozsahom a kvalitou hraničným spôsobom napĺňa požiadavku na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia. V ďalšom priebehu konania sťažovateľovi zostáva zachovaná možnosť sa procesne relevantným spôsobom podieľať

na doplnení alebo opakovaní dokazovania. Nie je vylúčená ani možnosť ďalšieho opakovania a doplnenia dokazovania odvolacím súdom.

43. V tejto súvislosti považuje ústavný súd za potrebné poukázať na svoju judikatúru, v zmysle ktorej rozhodnutie a postup všeobecného súdu, ktoré sú v súlade s platným a účinným zákonom (na vec aplikovateľnými procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi), nemožno kvalifikovať ako porušovanie základných ľudských práv (m. m. napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00). Ústavný súd takto konštatuje, že nezistil také skutočnosti, ktoré by viedli k záveru o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 listiny a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu z 24. marca 2020. Vzhľadom na tento právny záver nemožno uvažovať ani o porušení základného práva sťažovateľa nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny napadnutým uznesením krajského súdu.

44. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

III.2 K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu z 24. marca 2020

45. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha (§ 123 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí rozsah predmetu konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a to

v kontexte konkrétne označených základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí [§ 123 ods. 1 písm. c) zákona o ústavnom súde].

46. Na základe uvedeného ústavný súd viazaný petitom mohol rozhodovať o namietanom porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na tom podklade, ktorý sťažovateľ vymedzil v petite ústavnej sťažnosti. Vychádzajúc z petitu ústavnej sťažnosti, k porušeniu týchto práv malo dôjsť napadnutým uznesením krajského súdu z 24. marca 2020.

47. Je zjavné, že medzi doterajšou dĺžkou predmetného konania a prípadnou existenciou zbytočných priet'ahov a napadnutým uznesením krajského súdu z 24. marca 2020 nie je daná príčinná súvislosť. Vzhľadom na právny záver formulovaný v časti III.1 tohto uznesenia napadnuté uznesenie krajského súdu nemožno bez ďalšieho považovať za neefektívny postup všeobecného súdu.

48. Na tomto základe ústavný súd ústavnú sťažnosť už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol aj v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú.

49. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu